

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5571/2021
30.11.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић, Зорана Хаџића, Весне Субић и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Милош Рашковић, адвокат из ..., против тужених ББ и ВВ, обоје из ..., чији је заједнички пуномоћник Ненад Дедић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговора о доживотном издржавању, одлучујући о ревизији тужиље, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5679/19 од 02.12.2020. године, у седници одржаној 30.11.2022. године, донео је

П Р Е С У Д У

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5679/19 од 02.12.2020. године, става првог изреке.

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5679/19 од 02.12.2020. године, става другог изреке.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5679/19 од 02.12.2020. године, става другог изреке.

Образложење

Пресудом Основног суда у Смедереву П 2620/17 од 13.12.2018. године, ставом првим изреке, утврђено је да је ништав уговор о доживотном издржавању, закључен између сада покојног ГГ, бившег из ... и тужене ББ из ..., као прималаца издржавања и туженог ВВ из ..., као даваоца издржавања, оверен код судије Основног суда у Смедереву у предмету РЗ 308/2011 дана 03.10.2011. године и то само у односу на покојног ГГ, бившег из ..., као примаоца издржавања, што су тужени дужни да признају и трпе. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев у делу којим је тражено да се утврди да је уговор о доживотном издржавању закључен између сада покојног ГГ, бившег из ... и тужене ББ из ..., као прималаца издржавања и туженог ВВ из ..., као даваоца издржавања, оверен код судије Основног суда у Смедереву у предмету РЗ 308/11 дана 03.10.2011. године ништав у односу на тужену ББ из ..., као примаоца издржавања. Ставом трећим изреке, обавезани су тужени да тужиљи

солидарно накнаде трошкове поступка у износу од 216.880,00 динара. Ставом четвртим изреке, захтев за накнаду трошкова за износ преко досуђеног износа од 216.880,00 динара одбијен је, као неоснован.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5679/19 од 02.12.2020. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке и одбијен, као неоснован захтев тужиле којим је тражила да се утврди да је ништав уговор о доживотном издржавању, закључен између сада покојног ГГ, бившег из ... и тужене ББ из ..., као прималаца издржавања и туженог ВВ из ..., као даваоца издржавања, оверен код судије Основног суда у Смедереву у предмету РЗ 308/2011 дана 03.10.2011. године и то само у односу на покојног ГГ, бившег из ..., као примаоца издржавања, што би тужени били дужни да признају и трпе. Ставом другим изреке, одбијена је, као неоснована жалба тужиле и потврђена првостепена пресуда у ставу другом изреке. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде и обавезана је тужилца да туженима на име трошкова поступка плати 678.150,00 динара. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужилца да туженима на име трошкова другостепеног поступка плати 18.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилца је благовремено изјавила ревизију, из свих законом прописаних разлога и предложила да се одлучи о ревизији у смислу члана 404. ЗПП.

Испитујући побиијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), Врховни касациони суд је утврдио да ревизија тужиле није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужена ББ и сада покојни ГГ, као примаоци издржавања и тужени ВВ, као давалац издржавања, закључили су уговор о доживотном издржавању, који је оверен код Основног суда у Смедереву у предмету РЗ 308/2011 дана 03.10.2011. године. Тужени ВВ се обавезао да примаоцима издржавања пружи потребну помоћ и негу на начин предвиђен уговором, док су се примаоци издржавања обавезали да даваоцу издржавања, као накнаду за пружено издржавање пренесу у својину и наслеђе после своје смрти породичну стамбену зграду – кућу која се налази у ... у улици ... број ..., постојећу на к.п. бр. .../... КО ... – њива IV класе, површине 5,71 ар, све уписано у лист непокретности бр. ... КО ... код РГЗ Службе за катастар непокретности у Смедереву, која по мерама и границама одговара к.п. бр. .../... старог премера, уписаној у ЗКУЛ бр. ... КО ..., сву покретну имовину постојећу у наведеној кући, нарочито намештај, покућство, накит и друге покретне ствари, динарска и девизна новчана средства која се у тренутку смрти прималаца издржавања нађу на динарским и девизним рачунима код банака на име прималаца издржавања. Чланом 3. уговора констатовано је да је кућа која је предмет уговора о доживотном издржавању заједничка имовина стечена у току трајања брачне заједнице, да представља сувласништво прималаца издржавања са по ½ идеалног дела, и поред чињенице да је прималац издржавања ГГ уписан у јавне књиге као искључиви власник предметне непокретности, па уговором свако од прималаца преноси на даваоца издржавања свој сувласнички удео од ½ идеалног дела.

Према налазу и мишљењу Медицинског факултета Института за судску медицину „Милован Миловановић“ са седиштем у Београду од 22.12.2015. године, сада покојни ГГ је у периоду од 26.04.2011. године до своје смрти 12.02.2012. године боловао и оперисан је од малигног тумора – аденокарцинома Ватерове папиле са прогресивним током болести, као примарне и постоперативно 19.10.2011. године дијагностификованим секундарним депозитима – метастазама на јетри и плућима, након чега је преминуо. Током болничког лечења од 26.04.2011. године до 17.05.2011. године и то после пријема у болницу и након операције, извесно у периоду од 02.05. до 12.05.2011. године евидентиран је код ГГ у отпусној листи са епикризом психоорганичног синдрома који је по трајању акутни, нагло настао, изазван телесним обољењем – малигним тумором и по типу постоперативног делиријума са дезоријентацијом, чулним обманама и узнемиреностима који је пролазног карактера, док се при отпуста са Клинике за ургентну хирургију бележи да је дошло до погоршања. У медицинском извештају специјалисте интерне медицине гастроентерохепатолога Клинике за гастроентерологију Клиничког центра Београд од 19.10.2011. године нема података о постојању тешког поремећаја душевног здравља утврђеног током ранијег болничког лечења, нити о јакој личној патњи у временском периоду од 18.05.2011. године до 03.10.2011. године. У време закључења спорног уговора о доживотном издржавању 03.10.2011. године ГГ био је способан за расуђивање и разумно вољно одлучивање. Према израженом стручном мишљењу сугестибилност којој тешко оболела лица могу бити подложна од стране лица која воле и поштују, не значи недостатак способности за расуђивање. ГГ није речено од чега болује, после операције се добро осећао, управљао је аутомобилом, а за славу 16.11.2011. године седео је за столом и разговарао са гостима. Тумор од кога је боловао ГГ има неповољан прогностички предиктор преживљавања, три четвртине особа умире унутар годину дана од постављања дијагнозе, петогодишње преживљавање износи само 4%, а странке су од лекара информисане да је трајање живота ГГ било ограничено до пет година. Молба за оверу спорног уговора о доживотном издржавању поднета је 30.06.2011. године. ГГ се изненада разболео у априлу 2011. године и лекар који га је оперисао обавио је разговор са странкама и саопштио им да је операција била тешка, да је захват коректно урађен, да није било услова да се изврши трансплатација панкреаса, због тежине болести и година живота ГГ, није давао прогнозе, али је у једном моменту рекао да ГГ може да поживи, није рекао колико, могуће годину или две, а они су се преко интернета информисали да је болест неизлечива. Опоравак после операције је текао коректно. ГГ је нормално функционисао до две недеље пред смрт, његово здравствено стање се погоршало око Нове године. Тужени ВВ је ГГ одвео на лекарски преглед и лабораторијске анализе на дан закључења уговора 03.10.2011. године и након закључења уговора је сазнао за резултате лабораторијских анализа које су указивале на увећање вредности тумор маркера. Према наводима тужене ББ, основни мотив прималаца издржавања да уговор закључен са туженим ВВ је то што се он о њима и раније бринуо, а да с обзиром на тужиљино дотадашње понашање на њу нису могли да рачунају, њима је било потребно да неко о њима брине, да их одведе код лекара, да одржава башту око куће, да се стара о њиховом плацу у ..., а да је ВВ све то радио.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, с позивом на одредбе члана 103, 109. и 110. Закона о облигационим односима и члана 203. Закона о наслеђивању, првостепени суд је делимично усвојио захтев тужиље, са образложењем да је ГГ био способан за расуђивање у време сачињавања спорног уговора о доживотном

издржавању, да тужила није доказала тврдњу да је он због болести од које је боловао био подложен сугестибилности на начин на који би његова способност за расуђивање била доведена у сумњу. Међутим, како је уговором о доживотном издржавању обавеза сваке од уговорних страна уговорена као дељива обавеза, а с обзиром да је ГГ боловао од типа малигног тумора који је веома агресиван, са неповољним клиничким током и slabим преживљавањем, да је тужени ВВ то знао, то је првостепени суд закључио да код туженог ВВ није постојала никаква неизвесност као даваоца издржавања у погледу дужине трајања живота ГГ, због чега је он усвојио захтев тужиоца и утврдио ништавост уговора у делу који се односи на ГГ.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду у делу у коме је усвојен захтев тужиле и исти одбио, као неоснован, са образложењем да је првостепени суд правилно оценио изведене доказе и правилно утврдио да је ГГ на дан закључења спорног уговора о доживотном издржавању 03.10.2011. године био способан за расуђивање и разумно, вољно одлучивање и да не постоје други разлози за ништавост спорног уговора о доживотном издржавању. Међутим, супротно закључку првостепеног суда, другостепени суд је сматрао да је спорни уговор о доживотном издржавању за ВВ представљао неизвесност услед низа околности које је првостепени суд правилно утврдио. Чињеница ограниченог трајања живота ГГ била је позната странкама након обављене операције и отпуста из болнице на кућно лечење 17.05.2011. године утолико да су шансе за преживљавање дуже од годину дана мале, али да он може поживети и до пет година, и да је из таквог утврђења првостепени суд погрешно закључио да на страни туженог ВВ није постојала никаква неизвесност у погледу трајања обавезе, јер се чињеница неизвесности код даваоца издржавања не цени само у односу на временски размак између закључења уговора и смрти примаоца издржавања, већ и кроз друге околности, а посебно околности које су везане за субјективни однос даваоца издржавања према болести од које болује прималац издржавања. Моменат смрти ГГ, као примаоца издржавања у свести туженог ВВ, као даваоца издржавања, је представљао будући неизвесан догађај, без обзира на објективне параметре узроковане врстом и тежином болести, с обзиром на опоравак ГГ после операције и оптимистичност које су странке, као његови блиски сродници препознали у речима лекара: „да може да поживи“, а посебно од понашања ГГ (понашао се уобичајено, возио је аутомобил, током прославе крсне славе 16.11.2011. године седео је и разговарао са гостима), те чињенице да је предлог за оверу уговора о доживотном издржавању предат 30.06.2011. године и да су резултати и сазнања туженог ВВ о увећаним вредностима тумор маркера код ГГ уследили по закључењу спорног уговора. При томе другостепени суд је узео у обзир и чињеницу да је основни мотив за закључење спорног уговора са туженим ВВ, као даваоцем издржавања, код прималаца издржавања било то што се он о примаоцима издржавања бринуо и пре закључења уговора, због чега је уговор само формално правно регулисао већ успостављене односе. С обзиром да је закључио да спорни уговор није ништав и да је уговор за туженог ВВ представљао неизвесност, иако се са тог разлога може тражити поништај према одредби члана 203. Закона о наслеђивању, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио, као неоснован захтев тужиле за утврђење ништавости спорног уговора у односу на ГГ.

По оцени Врховног касационог суда, неосновано се наводима ревизије оспорава правилна примена материјалног права на утврђено чињенично стање.

Према члану 56. став 1. Закона о облигационим односима, за закључење пуноважног уговора потребно је да уговорач има пословну способност која се тражи за закључење тог уговора. Пословна способност подразумева способност самосталног одлучивања о правима и обавезама, односно, способност физичког лица да изјавама своје правно релевантне воље преузима одређена права и обавезе и ствара, мења или гаси одређене правне односе. Претпоставља се да је свако пунолетно лице пословно способно и да је приликом доношења одлука и предузимања радњи које производе одређене правне последице има и обавезујућу правну снагу за оног који их предузима та особа у стању да нормално расуђује, да разуме последице одлука које доноси и да штити своја права и интересе.

У овом случају, спроведеним медицинским вештачењем је утврђено да је у време закључења спорног уговора о доживотном издржавању ГГ био способан за расуђивање, стога, супротно наводима ревизије, спорни уговор о доживотном издржавању није ништав на основу члана 56. став 1. и 103. став 1. Закона о облигационим односима, а не постоје ни други разлози за ништавост спорног уговора о доживотном издржавању.

Супротно наводима ревизије, иако се према члану 203. став 1. Закона о наслеђивању може тражити поништај уговора о доживотном издржавању, како је то правилно закључио другостепени суд и да је суд у парничном поступку овлашћен да одлучује само у границама постављеног захтева (тужиља је тражила утврђење ништавости спорног уговора), правилно је другостепени суд закључио да је уговор за туженог ВВ представљао неизвесност услед низа околности које је првостепени суд правилно утврдио. Наиме, према члану 203. став 1. Закона о наслеђивању суд има могућност да на захтев законских наследика примаоца издржавања поништи уговор о доживотном издржавању, ако због болести или старости примаоца издржавања уговор није представљао никакву неизвесност за даваоца издржавања. Правилна одлука о захтеву за поништај уговора о доживотном издржавању захтева утврђење да ли је постојала алеаторност уговора (неизвесност колико ће уговор трајати и колика ће бити обавеза даваоца издржавања), као и који је био мотив уговарача за закључење уговора, при том су за процену алеаторности уговора о доживотном издржавању битне све околности конкретног случаја, а не само временски размак између закључења уговора и момента смрти примаоца издржавања. Код утврђеног да је уговор за туженог ВВ представљао неизвесност, а за који закључак је другостепени суд дао довољне и јасне разлоге, то је по оцени Врховног касационог суда, другостепени суд правилно закључио да у овом случају не постоје законски разлози за поништај спорног уговора, иако је тужбом тражено утврђење ништавости. Болест ГГ, као примаоца издржавања је у време закључења спорног уговора узнатредовала, због чега се смртни исход могао очекивати у блиском периоду, али уговор о доживотном издржавању није изгубио обележја алеаторности самом чињеницом да је ГГ преминуо 12.02.2012. године, с обзиром на мотив уговарача за његово закључење, као и чењеницу да се тужени, као давалац издржавања и пре закључења спорног уговора бринуо о примаоцима издржавања.

С`тога су неосновани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права, и како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу правилност и законитост другостепене одлуке, то је на основу члана 414. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизије против одлуке донете у другом степену којом је потврђена првостепена пресуда на основу члана 404. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да нису испуњени услови за одлучивање о ревизији тужиље као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. став 1. ЗПП.

Испитујући дозвољеност ревизије у наведеном делу у смислу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да ревизија није дозвољена.

Према члану 403. став 3. ЗПП, ревизија је дозвољена у свим поступцима у којима вредност предмета спора побијаног дела прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба ради утврђења ништавости уговора о доживотном издржавању поднета је 13.11.2002. године, а на рочишту одржаном 12.05.2015. године вредност предмета спора је означена у износу од 19.000,00 динара.

С обзиром на то да се ради о имовинскоправном спору, који се односи на утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању, по коме вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, то је Врховни касациони суд утврдио да ревизија није дозвољена.

На основу члана 413. ЗПП одлучено је као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић